

565
3444

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 57374

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ

ЗА

1893. ГОДИНУ.

ГОДИНА XXV.

УРЕДИО ОД 1. ДО 8. БРОЈА:

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ

А ОД 9. ДО 12. БРОЈА:

СТЕВАН КОЊОВИЋ
УЧИТЕЉ У СОМБОРУ.

СОМБОР.

ШТАМПАНО КОД ФЕРДИНАНДА БИТЕРМАНА.
1893.

САДРЖАЈ.

	Стр.
На распис награда	1
Седница Шк. Савета од 17. и 18. Децембра 1892.	3
Учитељски испити у Загребу	6
Говор при освећењу школског здања у Срп. Бечеју	7, и 21
Руководна начела при васпитању	12, и 23
Позив на прилагање за споменик пок. проф. Мити Петровићу	17
Беседа Ј. Х. Песталоција на нову годину 1809. превео М. С. Кончар учитељ	18, 38, 58, и 71
Светосавска слава у Сомбору	26
Дарови српским школама и учитељима из Сентомаша	27
Српском народу	33
Каква треба да је српска мати	36
Говор на св. Саву просветитеља (родитељима србима) од Теодора Панића учитеља	41
Изложба учила у Загребу и трећа опћа скупштина савеза учитељских друштва	45, 61, и 124
Седница Шк. Савета од 17. и 18. Марта 1893.	49
Проповед на Христово Воскресеније од Милутина Гавриловића свештеника Учитељ и родитељи од Душана Ђурића учитеља	53 65, и 86
Од чега зависи напредак наставе у народној школи од М. Новаковића учит. XXI. Министарски извештај о школама сажопштио: М. Бандић	69 72
Први утисци написао В. В—ћ. учитељ	73
Српске вероисповедне школе Ст. Бечејске 1891/92. школске године од Ст. Жекића	75, и 107
Испит у српској учитељској школи Сомборској на свршетку 1892/93. шк. године од В.	81
Какве врлине треба срби родитељи у својој деци да развијају. Написала Вера Бугарска свршена приправница	89
Седница Шк. Савета од 29. и 30. јулија 1893.	97
Српски учитељски конвикт у Новом Саду од —н.	101
Са скупштине Учитељског удружења у краљевини Србији од —н.	103
Српска учитељска школа у Г. Карловцу од П. Р.	113
Старе сметње школскоме напретку: Пише Богољуб Бакаловић сл. педагог у Бечу	114
Манир учитељев при васпитању од Т. Марјановића	118
Коменски и Франке (упоређење) написао Јован Јанко Кнежевић	120
Ванредна седница Шк. Савета, држана 4. Септ. 1893.	124
Опис прославе четрдесетогодишњице учитељског и књижевног рада Ни- коле Ђ. Вукићевића — са две слике.	129

www.Javna.rs	захвала г. Николе Ћ. Вукићавића	Стр.
	Позив на претплату на „Школски Лист“ за 1894.	203
		204

НЕКРОЛОГ.

† Милан Стојичић	28
† Стеван Божидар Љубојевић	30
† Павле Јовановић	46
† Стеван Бошковић	47
† Филип Бркић	47
† Јованка удова Бакића	47
† Љубомир Опојевлић приправник	48
† Вељко Анокић учитељ	62
† Софија Жекићева	62
† Милан Хаџић	77
† Јосиф Шевић	93
† Сергије Шакрак-Нинић	127

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 1.

У Сомбору 15. Јануара 1893.

Год. XXV.

НА РАСПИС НАГРАДА.

На расписане у бр. 2. „Школскога Листа“ од године 1892. две награде за најбоље педагогијске расправе, примљена су и у течају исте године штампана су у „Школском Листу“ следећа четири дела:

1. „О васпитању“ (бр. 5. и 6.);
2. „Поглед на женско образовање у нас“ (бр. 7. 8. и 10.);
3. „Свети Сава“ (бр. 8. 9. и 10.) и
4. „Шта се иште од србског народног учитеља“ (бр. 10. и 11.).

Сва ова четири за награду штампана дела послало је подписано уредништво славном учитељском збору у Сентомашу са умолењем, да речене четири расправе оцени и најбољима између њих две одређене награде досуди.

Сл. учитељски збор у Сентомашу примио се овога трудног посла свесрдно и решио га је у седници својој држаној 14. (26.) Децембра 1892., пославши подписаном уредништву следећи извод записника вођеног у поменутој седници који овако гласи:

„Извод записника седнице учитељског збора, држане у погледу додељивања награде оним писцима, који најбоље решише теме; одређене за награду. — Бр. 62. По прочитању упитних расправа; устане господин Нестор Миковић, и рече: да између четир написане расправе, само о трима може бити озбиљна говора, а наиме: „Поглед на женско образовање у нас“. Госп. писац је благодарну тему изабрао, јер је баш то Ахилова пета у нашег народа. — Стил и слог је у речене расправе изредан, излагања су му темељна и логична, и ако би Бог дао да се пишчева мисао реализује, онда се за лепшу и сјајнију будућност нашег народа не морамо бринути. — Предлаже за исту расправу „прву награду“. Животопис св. Саве, врло је марљиво написан, чиме писцу овде достојну пошту за ту расправу одајемо, али другу награду, ипак предлаже за рас-

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
праву: „Шта се иште од српског народног учитеља“, јер слика и прилика, какву нам је поштовани г. писац у његовом идеалном учитељу створио, заиста би био, срећа и напредак како за ученика тако и учитеља, исто тако и за народ коме таки учитељ служи. — Предлоге и коментарисања г. Нестора Миковића прихвати збор једногласно као уместне и оправдане, што Вам се овде учтиво до знања ставља. Из седнице учитељског збора држаног 14. (26.) Децембра 1892. год. у Сентомашу. Ђорђе Р. Стефановић с. р. председник, Озрен Загорица с. р. перовођа.“

Услед овога решења умољеног учитељског збора, које је 20. Децембра прошле године подписаноме уреднику достављено, у присуству учитеља Сомборских г. г. Стевана Арсенивића, Исака Томића и Велимира Чонића отворена су запечаћена писма са надписима: „Поглед на женско васпитање у нас“ и „Шта се иште од српског народног учитеља“. Из првога писма дознало се, да је расправу под насловом: „Поглед на женско васпитање у нас“ написао г. *Ђорђе Михајловић* учитељ у Бегечу, а расправу под насловом: „Шта се иште од српског народног учитеља“ написао је г. Душан Ђурић учитељ у Лијевну.

По томе је за прву од ових расправа досуђена прва награда од четири ћесарска дуката одправљена г. Ђорђу Михајловићу учитељу у Бегечу, а друга награда од два ћесарска дуката одправљена је г. Душану Ђурићу учитељу у Лијевну.

Захваљујући пак непознатом писцу похваљенога и врло марљиво написаног обширнога дела под насловом „*Свети Сава*“ уредништво „Школскога Листа“ изјакљује, да ће као дар од дотичнога писца у течају ове године шиљати бесплатно шест примерака „Школскога Листа“ оним школама, које нам уважени писац до 30. Јануара о. г. означио буде.

Овом приликом благодарим најтоплије свима уваженим досадашњим сарадницима и дописницима, и умољавам их, да и ове године својим умним прилозима, дописима, и извештајима „Школскоме Листу“ у помоћ притеку.

Напоследку нека је овде јавна хвала изречена славном учитељском збору у Сентомашу, и понаособ известиоцу и најстаријем члану тога збора г. Нестору плем. Миковићу на усрдном и родољубивом труду њиховом при оцењивању чланака за награду.

У Сомбору у очи светога Саве Просветитеља 1893.

Никола Ђ. Вукићевић

уредник и издаваатељ „Школскога Листа“.

СЕДНИЦА ВИСОКОСЛАВНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА
држана 17. и 18. Децембра 1892. у Карловцима.

Председава Његова Светост Патријарх србски Георгије Бранковић; присутни Др. Ника Максимовић подпредседник и чланови: Прота Јован Борота, Др. Михаил Полит Десанчић, Теофил Димић, Стеван Лазић, заменик гл. школ. референта П. Ћ. Вукићевић; Др. Исидор Ћирић народни и патријаршески тајник и Др. Лазар Секулић народни подтајник као перовођа.

Његова Светост Патријарх доставља окружницу в. кр. угар. Министарства за богочаст и наставу, управљену на све државне школске власти, којом се наређује, да се у свима средњим и учитељским државним школама у Угарској установе такмичења у гимнастичким вештањима и гимнастичке свечаности ради унапређења здравља и јачања, па уједно препоручује, да се подобна такмичења и свечаности и у свима вероисповедним учитељским и средњим школама заведу.

Решено је управи учитељске школе у Сомбору препоручити, да ради јачања и снажења мушке младежи у истом заводу по могућству установи такмичење у гимнастици и заведу гимнастичке игре; чега ради се упутство исгој управи даје.

Преузвишени г. кр. угарски Министар за богочаст и јавну наставу саопштава своје примедбе на дисциплинарна правила за срб. народне учитеље издана од Школ. Савета препоручујући од своје стране, да се нека нејасна места у истима тачније определе и исправе. — Услед тога изаслан је подбор, који ће дисциплинарна правила за учитеље прерадити и у склад довести са садашњим потребама школа и учитеља наших, па елаборат свој у идућу седницу Школ. Савета на расправу поднети.

В. кр. угарско Министарство за богочаст и наставу саопштава окружницом својом, да је књига: „Grundriss der Geographie und Geschichte den alten, mittleren und neueren Zeit von Prof. Wilhelm Pütz. Leipzig. Bädcker 1877—1879, из свију учевних завода у Угарској искључена због тога што у себи садржи податке, који су противни државоправном стању краљевине Угарске.

Исто в. кр. Министарство јавља, да су у смислу законског XV. чланка од г. 1891. установљена државна образовалишта за забавиље и шаље један примерак статута за исте заводе.

Исто в. кр. Министарство окружницом управљеном на највишу црквену власт, доставља штампана упутства о осцивању и

Управљању забавишта, издана грађанским општинским управним одборима и државним школским надзорницима, као и формуларе записника, који се у забавишту водити имају, са умолењем, да се при подизању вероисповедних забавишта ова упутства ради једнообразности у обзир узму.

На знање узето и у своје време употребиће се.

В. кр. угарско Министарство за богочаст и наставу саопштава, да су за народне школе у наклади К. Познера у Пешти по наредби истога Министарства издате специјалне мапе жупанија Барањске, Бачке, Чанадске, Чонградске, Пештанске, Толнанске, Торонталске и других неких жупанија, и моли да црквене власти по ново објаве и препоруче подручним школама набавку мапе дотичне жупаније у којој се школа налази. — Епарх. школ. одборима у Н. Саду, С. Андреји, Вршцу и Темишвару саопштено ради објаве дотичним м. шк. одборима.

В. кр. угар. министарство за богочаст и наставу враћајући све списе што се односе на дисциплинарну ствар М. Ж. учитеља у Срб. Чанаду, који су истоме в. Министарству на захтевање президијално достављени били од Њ. Светости Патријарха са представком, да је наша аутономна црквено-школска власт једино компетентна решавати о одпуштању србских вероисповедних учитеља, — умољава да се понови и попуни истрага противу поменутога учитеља, да се саслушају и његови сведоци и да се у обзир узму све околности, које у обрану М. Ж. служити могу. Услед тога позван је Е. Ш. Одбор Темишварски, да истрагу противу М. Ж. допуни, узевши у обзир и доцније тужбе противу истога, као и све доцније приспевше поднеске у обрану истога учитеља.

Висока кр. хрв. Слав. Далм. земаљска влада, одјел за богочастовје и наставу враћа поднесени јој од Школског Савета статут учитељске школе Горњокарловачке са опазком, да ће се исти уз неке мање промене тек онда одобрити моћи, кад поменута учитељска школа престане бити обосполном.

Од исте в. зем. владе враћени: „Псалтир“ издање књижаре Јоцића, са стручњачким мњењем оценитеља издан је свештеничком члану Шк. Савета пречастном г. протопрезвитеру Јовану Бороти на извештај.

Високосл. срб. народни Саборски Одбор, јавља, да је по предлогу Школ. Савета ради оправке просторија у којима се учитељска школа Горњокарловачка налази и ради набавке нуждног наме-

www.izvestaji.rs једанпут за свагда 658 ф. 50 нов. из клирикалног фонда
У определио и наредио да се иста сума срб. црквеној общтини у
Н Г. Карловцу под теретом рачунополагања достави.

В. Саборски Одбор јавља, да је на предлог Школ. Савета
В Манојлу Грбићу катихети учитељске школе Горњокарловачке за
Е одиравање дужности епархијског школског референта у Горњо-
Р карловачкој дијецези од 1880—1892. године накнадно годишњи
З хонорар од 60 ф. одобрен, а за у будуће одређена је годишња на-
Т града од 100 ф. за надзиравање вероисповедних школа епархијским
К школским одборима у Г. Карловцу и у Пакрацу.

На извештај учитељске школе у Сомбору, о кандидацији
В компетената на упражњену катедру професора природних наука и
И математике у истој школи; решено је да се до предстојећег пре-
У стројства учитељске школе Сомборске остави привремено у звању
С свом досадашњи суплент за природне науке и математику, а компе-
Т тентима молбенице да се врате с упутством, да се постарају стручни
В професорски испит за математику и природне науке што скорије
И положити, пошто ће се само такви за професоре на учитељским
В школама стално постављати, који за дотичне катедре формално
И оспособљење имају.

Православна србска общтина у Панчеву ddtо 1. Нов. 1892.
Бр. 22. и 23. доставља оверовљени препис записника ванредне своје
Скупштине од истога дана, у којој је у смислу наредбе в. Школ.
О Савета од 15. Октобра о. г. обављен избор учитељице мађарског
К језика у вишој девојачкој школи. Између предложених од Школ.
В Савета кандидата Јелене Лујановићеве, Данице Вујашковићеве и
И Емила Каракашевића изабрана је већином гласова (са 53 гласа про-
Т тиву 21. које је добила Јелена Лујановић) — за учитељицу Даница
В Вујашковићева. Избор овај одобрен је с тим, да изабрана има две
И године као привремена учитељица служити.

Иста общтина подноси представку в. Школ. Савету, у којој
В моли, да се ради сталног попуњења катедре професора природних
И наука, у вишој девојачкој школи тамошњој што скорије стечај
К отвори. — Молба се ова неможе уважити са разлога што пред-
В стоји у смислу саборског закључка преустројство виших девојачких
И школа, до којег је за суплирање поменуते катедре постарано.

Преосвештени г. Мирон Николић епископ Пакрачки на позив
Школ. Савста подноси извештај о постанку епархијског препаран-
дијалног фонда дијецезе Пакрачке, из којег се види, да се речени

фонд састоји из капитала од: 40.500 ф. у хрватским државним раз-
теретницама, и 7840 ф. 66½ н. у осигураним обвезницама, и тако
у свему износи главнице овога фонда: 48.340 ф. 66½ н.

На молбу дотичних епархијских школских одбора издати су
декрети Видосави Увалићевој за учитељицу у Ст. Паланци, Куз-
ману Миловановићу за учитеља у Силбашу, Адаму Чиплићу и
Кости Дражићу за учитеље у Ст. Бечеју, Олги Сиџиносевој за
учитељицу у Темишварском предграђу Фабрици.

Осим тога решене су још многи други предмети од мање
важности.

Седница је држана пуна два дана пре и после подне.

В.

УЧИТЕЉСКИ ИСПИТИ У ЗАГРЕБУ.

Као што је нашем учитељству познато, по новом земаљском
школском закону у краљевинама Хрватској и Славонији учитељске
школе више не оспособљавају ученике своје за учитељско звање,
него им издају само сведочанство зрелости, па тек после исказаног
двогодишњег привременог учитељевања морају се ти привремени
учитељи подврћи практичном учитељском испиту пред посебним кр.
поверенством, па тек на основу тог положеног испита могу бити
намештени као дефинитивни учитељи. Како је ова установа нова,
то се многи привремени учитељи боје овог испита, те радије служе
и даље као привремени учитељи, место да се овом испиту подвргну.
С тога у интересу свију тих привремених учитеља хоћу овим да
им тај испит што јасније и очигледније представим.

Испит се дели на писмени, усмени и практични.

I. *Писмена испита* има три, из педагогије, рачуна и стварне
обуке, а сваки је спојен и са оценом из српског или хрватског је-
зика. Сваки овај испит може трајати по четири сата.

II. *Усмени испит* полажу све по четири и четири канди-
дата, а траје пуна четири сата, дакле од 8—12 пре подне или од
2—6 по подне. На овом испиту полажу се и оцењују ови предмети:
1. Веронаука. 2. Педагогија. 3. Српски или Хрватски језик. 4.
Стварна обука, т. ј. земљопис, повест, физика, хемија, природопис,
очигледна настава. 5. Рачуњство. 6. Господарство (за женске кућар-
ство). 7. Краснопис. 8. Рисање. 9. Шојање и певање. 10. Гимна-
стики. 11. Школска управа.

Сви ови поменути предмети осим оних под 2 и 11 полажу се у обиму и по методу прописаном за ниже пучке школе; дакле предмети под 3, 4 и 6 на основу школских читанака, а предмети под 1, 5, 7, 8, 9 и 10 на основу прописане „учевне основе за ниже пучке школе“. Предмет под 2, дакле педагогија, протеже се у главном на онолико знање, колико га дају својим ученицима данашње учитељске школе, али се особито и на то гледа, да ли је кандидат самостално проучавао којег одличног педагога, н. пр. Коменскога, Песталоција, Лока, Русоа, итд. — Предмет под 11, дакле школска управа, обухвата вођење свију записника школских, уредовање учитељево са школским властима, познавање школског закона односно познавање школских наредаба високе кр. земаљске владе.

III. *Практични испит* држе кандидати у вежбаоници, т. ј. предају деци какав год предмет од прилике по сата, али тему добију дан пре, да се могу за предавање довољно спремити.

При том сваки кандидат, кад поднесе молбу своју равна-тељству испитне комисије ради дозволе за полагање испита, мора у кратко својеручно описати живот свој, споменути заводе, где је учио, као и књиге, које је осим редовне школске наставе самостално проучавао.

Према свему овоме можемо искрено тврдити, да се на овом испиту од кандидата толико знања тражи, колико кад га кандидат не би имао, не би био вредан, да му се школа повери.

Приликом последњег испита месеца Новембра о. г. подвргло се испиту 59 кандидата, које привремених учитеља које учитељица, од којих на жалост беше само 6 кандидата Срба и Српкиња. Ево их поименце:

1. Глибоњскова Меланија (припр. срп. учит. школе у Карловцу).
 2. Савићева Зорка (приправница срп. учит. школе у Сомбору).
 3. Новаковић Милан (приправник срп. учит. шк. у Карловцу).
 4. Жегарац Милош, 5. Љубинковић Тихомиљ, 6. Рајшић Стеван.
- Приправници кр. учит. школе у Петрињи.

Сви ови кандидати оспособљени су за учитељску службу.

Петар Радуловић.

Г О В О Р

при освећењу школског здања у Српском Бечеју,
Многопоштовани Слушаоци!

Кад отворимо повесницу света, па смо ради да видимо, како се н. пр. усавршавао род љуцки, како се умно развијао, и како је

развијће то своје на млађе преносно, једном речи, како је у просвети напредовао, наћи ћемо свагда од најстаријих времена, да су старији доverk тежили, да потомци њихови даље доспеју, него што су они сами доспели; а то је сасвим и природно, већ из саме љубави према деци својој. Они су заиста довољно и доспели били у просвети и знању, а доспели би још и даље, да не имадоше разних препрека. Кад су дакле тако чинили стари народи, којима су многе и премноге препоне на путу извођења њихових жеља стојале, како ми то у данашње доба, — доба напретка, чинили неби, где је на заставу људства написана изрека: „*васпитање, просвета, знање и напредак*“, — и коју заставу сви скоро јевропски и други народи високо дижу и носе? — Кад су дакле, велим, стари народи сваком напредку тежили, којима су и религијозне и многе друге препоне на путу стојале, а многима и стале, да се даље не образују и не развијају, нама бар не стоје такве и тима подобне препоне на путу, а ни смо ни хинеским зидом обграђени, да нам бар са стране просвета не дође.

Са доласком Богочовека на земљу, и са светом његовом науком порушена је свака ограда за вечита времена. Хришћанство упали лучу просвете, и разagna таму глупости и мрака у целом људском роду. — Нађоше се поборници и носиоци те луче, те унесоше је у разна племена човечијег рода, и народи их са одушевљењем дочекаше и поздравеше, а доцније и прославише. Такав један носилац беше у нашем роду онај славни, мудри, узвишени и свети муж, који је све благо света овога презрео, само да би жарком и родољубивом срцу задоста учинио, да би род свој просветом уресио, и знањем обогатио; а то нико други није, него Краљевић српски Растко — св. Сава, кога народ српски са славом и поносом уздиже, називајући га достојно својим просветитељем и учитељем; и кога успомену цео српски православни свет данас из благодарности свечано прославља. — Па шта мислите многопоштовани слушаоци, где је сместио свети овај муж ту лучу просвете и знања? Сместио ју је у два нераздвајна светишта — у цркву и школу, којих је представницима истоветни задатак оставио; наиме: да настављају започети правац, те да крче и даље трновити пут незнања. — Трудни посао овај уродио је и обилним плодом. Доказ је томе цветање и напредовање српске државе. Јер да српски народ не беше просветом проникнут, мучно, да би се поред мудрих Грка и лукавих Латина и одржати, а камо ли до оне славе и величине под Душаном доспети могао.

По кад је неслогом нашом слава наша на Косову потавнила,
и „Србин пропишта у окови тешки“, спуташе га наново и умни
окови, он у место напредка стаде све то већма оназађивати, а то
вије ни чудо, јер тешко је соколу летети са сломијени крили, теш-
ко је напредовати духу, где је тело везано!

У каквом је стању тада народ српски био, ево да пустимо
песника, који је вешто опевати умео бедно стање нашег народа
после пропасти наше славе. Он вели:

„Од онога дана чемернога,
„Кад је српско пропануло царство
„На Косову пољу јадовиту,
„Србни трпље муке свакојаке,
„И пропишта у окови тешки.
„Све што му је најмилије било,
„Већ његово смело бити није.
„Нигде мира за Србина нема,
„Нигде станка, нит' весела данка!
„Код својега толикога блага,
„Србин поста убого сироче!
„Место паса свилена и сјајна,
„Линовом се ливком опасао,
„Место тока сребрних и златних,
„Лед угрудван прса му покрива —
„Место дома и дворова лепих
„По гудура србин се пребија
„Место цркве и храмова тајних,
„Што 'но Срби Богу подизали,
„Студен камен у пећини хладној,
„Беше олтар српским молитвама. —
„Све процвиће у невољи тешкој,
„Све проклиње дан рођења свога,
„Што животу живота му нема. —
„Тако Србин у окови ништа,
„А помоћи ни откуда нема! —
„У људма су срца салећена,
„Нико не зна шта су муке туђе.
„Нема ува, да би јаде чуло,
„Нема срца да би зажалило,
„Нема душе, да с' одзове души,
„Нема људи — да избаве људе!! —

По доста! — Док бедни народ наш тако јадно живлаше, други сретнији народи, који слатке плодове мира уживаше, одмакоше далеко — далеко у просвети.

Кад је народу нашем дотужавала патња, пружао је своје сапутане руке, да се и он маши оружја физичног и моралног — као средства, да дође до слободе физичне и душевне, која човеку приличи, нађоше се ссбични — назови образовани народи, који се за љубав своје користи удружише са душмани и тлачитељи српски, те не дадоше Србину дићи главе, него га називаху варварином, ваљда за то, што је муке подносио, док су они мировали и благодети просвете и науке уживали; као што и опет један славни песник о Црној Гори и Црногорцима вели:

„Ах да виде свјета пуци остали,
„Из низина, откуд вида нема,
„Крст ов' славни непобјеђен игда,
„Врх Ловћена, што се к небу диже,
„Итак да знаду, како немањ турска
„Грдњем ждрјелом прогутат' га радећ' —
„О те крши зуб свој заман крши,
„Не би троме прекрстили руке,
„Док ви за крст подносите муке,
„Не би за то барбарим' ве звали,
„Што ви мросте, док су они сали.“

Прође времена доста, и околности се наше изменуше, те поче и Србин сву своју снагу поново улагати, како да се докопа заставе са надписом: „Слобода, просвета, знање и напредак“. — Он не пожали ничега на свету овом; ни завичаја, ни крви, ни живота, па ни материјалне жртве. Отрже се једна грана Српства, те остави милу постојбину, браћу и гробове отаца својих, да потражи бољега јемства и животног и умног. Истина, да је предстража против душмана нове отачбине био, да је многу земљу — за којом му срце нигда жудило није — крвљу својом оросио, но за то је ипак нешто и користима имао. У оностраном се Српству почела појављивати варница науке и просвете, која је доцније и преко Саве и Дунава осталој браћи севнула, — и нашавши себи потребна горива, распламти ју, и душевно оживела, а још непрестано и оживљава.

По себи се разуме, да је морало и ту некога бити, који су жртве на олтар просвете принели, и којих ће име повесница, као добротвора свога народа, златни слови забележити, и потомству на

вечиту успомену оставити. — Такова сјајна имена сијају у пове-
сници нашој: неумрли архимандрит Рајић, највећи наш мудрац
Доситије, и препородитељ српске књиге и писменице Вук Стеф.
Карацић, који су дубљином ума и виспреношћу духа свога народу
сзومه користили.

А шта да рекнем за оне добротворе рода српског, који су
земним благом, — оним благом, за које самртни највећма пријањају,
са којим се најтеже растају, — жртву и подпору свом роду при-
нели, да се многи сиротан, но духом богат бар не изобрази и не
развије? — Како би могао Србни да не спомене име Саве Теке-
лије, највећег српског добротвора, а и многих других, међу којима
у вечној узпомени блиста и име нигданезаборавање „Матере сиро-
тих и убогих“, — име блаженене успомене госпође Баронице Ефи-
мије Јовић, рођ. Јанковић. — Та нама је Старо-Бечејцима тек добро-
чинство њено врло добро познато. — Па онда, зар може ко од нас,
а да не спомене име доброга Ђуке Живкова, који је *из љубави
према школи и народу, дом свој школи поклонио, ако је тим и нај-
ближу родбину своју у неколико и омалио? — А зар се нико не
сећа најновијег родољуба и добротвора свога народа — Госп. Ђорђа
плем. Чокића, — који је такође дом свој српској православно-црк-
веној општини ст. бечејској као задушбину оставио? — Све су то
велике жртве, које те добре дýше на олтар народа свога принеше,
и са којих заслужују, да им се име од нас и потомства нашег са
признањем спомиње.

Напред је већ речено, да је просвета смештена у школе ;
да је пак то тако, то су сви научени и увиђавни људи давно из-
rekli и признали истину: да се образованост, просвета и свест
једнога народа огледа у броју његових школа. — Поједини људи,
а особито тела — као што су општине, — који за напретком сво-
јих школа иду, заслужују сваку хвалу, јер су школе огледало све-
сти њихове. Свакога љубитеља напретка и просвете мора такви
поступак њихов зарадовати! — Но како мене и моје сатруднике
да не зарадује, кад видимо, да она општина, у којој и сами трудни
посао обављамо, стоји прва скоро у целом Српству у свести и
одушевљењу за просветом? — Та зар то не доказује јасно жртва
— принесена на олтар овога дивнога и вељељепног храма про-
свете? — Потражите и распитивајте по целом оностраном Српству:
да ли се још која српска православно-црквена општина са таким
монументалним делом сопствености похвалити може? — Ја тврдим,

да такве општине до сад нема! — Једина је у том српска православно-црквена општина старо-бечејска!! — Она је тим подигла пред потомством вечити спомен своје свести и љубави за напредком свога народа, који ће јој — не само потомцима у месту — на понос, него и странцима за узор вечито служити.

(Свршиће се.)

РУКОВОДНА НАЧЕЛА ПРИ ВАСПИТАЊУ.

Да би васпитање што бољим плодом уродило, не може се доста препоручити, да се оно почне још у најранија времена васпитаоника. Јер, док детињу душу не обузме каква склоност ка злу, дотле је васпитање један прост и лак посао. Али, кад му се у души појави склоност к' злу, онда васпитање постаје уметношћу и врло тешким послом, јер тада је задаћа двојака; пошто га прво од зле навике одвратити треба, и тек тада добру навикавати. Још поред тог не одправљамо ли васпитање са одмереном строгошћу, по одређеном начину, него пустимо да дете често склизне са правога пута, тада с' том нашом несмотреношћу још већма отежавамо рад васпитања, па и саму цел' овога у сумњу доводимо.

А сада питајмо; које први посредник васпитања? Та и ко би могао бити други, него „мати“ и „отац“. А матер нам за то ваља на прво место споменути, јер она се за своје дете стара још од првог часа живота његовог. Јер она је позвана на то, да своје дете чува како од разних непогода и да га вођа при првим његовим корацима, тако исто и да pazi на развиће душе му и да га очува од разноврсних спољних злих утицаја, да са душевним способностима детета тако управља, како би од њега једном постао вредан и поштен човек, ваљан члан људства а веран син домовинџ своје. Материнско је васпитање оно, које вечити траг за собом оставља, и то тим пре, што се природа готово свакога детета слаже са природом матере, јер по доказима научењака, много већи број деце наследе материнску природу, а много мањи очину.

Но и отац има врло велики уплив при васпитању и овај је уплив кад год врло користан а кад-год и врло штетан. Ако отац начин ваљаног материнског васпитања потпомаже, тада олакшају један другом посао, и онда на таковој породици лебди Божији благослов. Јели пак противно овоме; да отац не само не потпомаже матер у њеном подузећу, него јој шта више

WWW.UNIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

и сметње чини, јер је и он сâм рђаво васпитан, тада су посљедице овога обично врло тужне како по родитеље тако и по саму децу, почем из такве породице ретко излазе деца са непоквареним срцем и моралом. Родитељи су дакле са савешћу својом одговорни за васпитање своје деце, а само тада могу бити мирне савести, ако су уверени; да су све могуће употребили, само да своју децу на добар пут изведу, или ти пак да се нису дали од каквих противних начела на странпутицу навести. Само тада могу мирно ступити и пред праведан суд Свевишњег, јер поверен им талант на добро употребише.

А да су родитељи заиста у првом реду одговорни за васпитање, о томе се на сваком кораку уверити можемо. У првом реду загледајмо у свето писмо, где ће мо измеђ осталог наћи: „Родитељски грех троструко се казни“. Које хоће да каже; казну за родитељски грех и унучад морају да претрпе, јер наклоност злу наследе од родитеља. Почем родитељи окорели у страстима, нису у стању својој деци добар пример дати, како би ова бољим путем пошла, јер тада би морали своју природу затајити, а ово пак стоји у великој душевној снази па и самопрегоревању, на чега врло мален број људи истрајности има. Но признају ли где који своје погрешке, те се старају да их бар у неколико и поправе, тада је следеће потомство већ боље; па ако је и код овога воља к' добру, онда се са трећим и четвртим потомством, наклоност према злу већ тако збрише, да га ни у најмањем облику не наследе, услед чега нестане и узрока наследне казне.

За родитељски ненадмашни уплив при васпитању, служи нам и она народна изрека: „Куд' ће ивер од класе“, но још боље ова немачка: „Vie die Alten singen so Zwitschern die Jungen“. Не казује ли ово са свим јасно; какви су родитељи да су таква и деца, односно како их родитељи васпитају онака ће и бити? Та и може ли се замислити; да један поштен и карактеран родитељ, лажу и некарактерна отхрани? Или ти пак на пример противно, да један атеиста отац или мати васпита своје дете у религиозном духу. Ово је немогуће, јер своју природну нарав сакрити нико не може. Па баш ако се когод и против своје природе онакав показује какав није, као на пример непоштен — поштенним, ту своју притворност није у стању на дуже време одржати, пошто ће много пута долазити у сукоб са таким назорима, који су са његовом природом, жељом и склоношћу са свим противни; услед чега ће и

поред своје највеће притворности, морати показати свој вучји облик у овчијој кожи.

Но да су родитељи у првом реду одговорни за васпитање своје деце, најбоље нам ставља то пред очи, земаљски закон. Он налаже, да се због дечијег преступа родитељи на одговорност позивају. Из овога се најбоље огледа, да су родитељи дужни своју децу тако васпитати, како не би другоме квара нанели или ти пак чију част окаљали. Дакле, кад родитељи морају пазити да им деца не би штете учинила у туђим својинама, како не би морали пазити, да им деца сопственом телу или души позледе не учине, или ти пак ходе ли оним путем, који нам сâм Свевишњи показа да по њему крочимо, ако смо ради вечно блаженство насљедити? Не учини ли већи грех онај родитељ, који пусти своје дете да ходи оним путем, што извесној пропасти води, нежели онај, који кроз прсте гледа мање погрешке свога детета? Но своме детету заиста добра желећи родитељ, поправља и најмање преступе његове, док је оно још у клици и док не задобије јачег корена у души његовој.

(Свршиће се.)

Р А З Н О.

„Српска Књижевна Задруга“. Према члану 10. друштвених правила управа је „Српске књ. задруге“ одредила да време уписивања чланова за годину 1892. траје до 31. Јануара 1893. године. Одмах после тога почеће се разашилати прво коло „Задругиних“ изјава (7 књига) свима задругарима. До 1. Јануара управи је стигао улог за 3433 члана (62 добротвора, 1551 оснивача и 1820 улагача). После 31. Јануара издања ће се „Задругина“ моћи добити само по продајној, повишеној цени у књижарницама.

Дргови школама и учитељима. Његово Високопреосвештенство Г. Мирон Николић епископ пакрачки осим Школскога Листа што за себе држи изволио је и ове године послати предплату за школе у Капелни и Сухомлаки. у пакрачкој и за србску вероисповедну школу у Липову у будимској дијецези

Благородни г. Макса Лудајић умировљени кр. судица изволио је и ове године осим Листа Школског што држи за себе, послати нам предплату за србске вероисповедне школе у Рац-Алмашу у жупанији столно-београдској и у Чину на острву Ченељском.

Из завештања покојног архимандрита Стевана Михајловића, које сачињава саставни део фонда Школског Листа шаље се ове године на дар Школски Лист срб. вероисповедним школама у Дубици и Јасеновцу и комуналној србској школи у Плашкоме у дијецези горњо-карловачкој као и србским вероисповедним школама у Бати, Вемелу и Тарди у будимској дијецези. (Продужиће се.)

WWW.UNILIB.RS *Нов Лист.* Од нове године почео је излазити у Новом Саду, под уредништвом г. Мите Нешковића кр. жуп. школског надзорника у Беловару, нов лист, под насловом „*Пчелица*“. Излази месечно једанпут. Годишња цена му је 80 новч. Претплату ваља слати на уредника у Беловар (Hrvatska).

НОВЕ КЊИГЕ

(на приказ уредништву Шк. Листа примљене.)

Читанка за трећи разред српске народне школе одобрена од Српско-народног црквеног школског Савета (ново исправљено издање). У Новом Саду издање и штампа А. Пајевића 1892. — Цена 28 новч.

Земљопис за IV. V. и VI. разред народних школа написао Андрија Варђаш, кр. школ. надзорник, с мађарског превео и за употребу у српским школама удесно Ђока П. Поповић управљајући учитељ. Панчево, 1892. Накладом књижаре Браће Јовановића. Ова је књига одобрена од в. кр. угар. Министарства за богошговје и јавну наставу под бр. 51.908. ех 1892. за учебник у комуналним школама у Угарској. Цена је 25 новч.

Нови Требевик велики српски илустровани календар у Босни и Херцеговини. За просту годину 1893. која има 365 дана. Година друга. Уредио: Стево Калуђерчић, српски учитељ. Издање и штампа прве српске штампарије Ристе Ј. Савића у Сарајеву. Цијена 50 новчића. Овај је календар украшен са насловном сликом Илије Милосављевића Коларца српског просвјетног добротвора, а у тексту налазе се лепе слике: Васељенског Патријарха Неофита VIII.; Митрополита Ђорђа Николајевића; педагога србеког Дра Војислава Бакића и других знаменитих Срба. При том је календар овај украшен и са разним другим сликама.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

На дан св. Отца Николаја прошле године, као о кретном имену мом, и на нову 1893. годину примио сам многе брзојавне и писмене честитке од местних учитељских зборов, и од многих учитеља и учитељица некадашњих мојих добрих ученика и ученица из разних српских предела. Како ми није могуће свакоме од њих наобашка захвалити на пријатељском сећању и благим жељама њиховим: то за пријатну дужност сматрам свима њима путем Школскога Листа јавно захвалити на указаној ми љубави и доброти.

У Сомбору, на св. Саву 1893.

Н. њ. Вукићевић

срб. учитељске школе управитељ и пр.
срб. нар. главни школски извештач.